

BYGGFAG - TARIFF 10

Spesialnummer, september 2009

Hvem er vi?

Nok en gang står vi foran et spennende tariffoppgjør. Det har nærmest blitt en tradisjon at Landskonferansene for betongfag, malere, murere, tømrere og rørleggere utgir tariffavis i forkant av tariffoppgjøret. På bakgrunn av den positive mottakelsen de forgående utgivelsene har fått ser vi ingen grunn til å bryte denne tradisjonen.

Avisa er ment som informasjon, inspirasjon og mobilisering til avdelingene og medlemmene. Vi prøver å sammenfatte byggfagernes utfordringer og krav foran tariffoppgjøret i 2010. Det er som alltid aktiviteten ute som avgjør utfallet i tariffoppgjøret, og vi håper at avisa bidrar til dette.

Lederne for landskonferansene har utgjort redaksjonskomité og har selv bidratt med å skrive og utforme avisa. Alle artikler er signerte og står på egne bein.

Vi har samtidig kommet med enkelte forslag til endringer av overenskomsten. Dette er kladdeforslag, ment som en drahjelp for å konkretisere krav.

28 fagforeninger har bestilt 10 000 aviser. Solid nok en gang. Vi håper forventningene innfris.

Her er lista over de som har gjort tariffavisa mulig:

Agder Fagforening, Fellesforbundet avd. 3
Byggfag Drammen- Bærum
Bygningsarbeidernes Målekontor (Haugesund)
Fellesforbundet avd. 7 (Vestfold)
Fellesforbundet avd. 143 (Helgeland)
Fellesforbundet avd. 650 (Hamar)
Fellesforbundet avd. 576 (Steinkjer)
Fellesforbundet avd. 730 (Stavanger)
Fellesforbundet Sandnes & Omegn
Glåmdal Fagforening, Fellesforbundet avd. 647
Fellesforbundet avdeling 8 Telemark
Innherrad Fagforening, Fellesforbundet avd. 108
Namsos og Omegn Fagforening
Nedre Romerike og Follo Fagforening
Oslo Bygningsarbeiderforening
Malernes Forening (Trondheim)
Moss Bygningsarbeiderforening
Mursvennernes Fagforening (Trondheim)
Rørleggernes Fagforening (Oslo)
Rørleggernes Forening (Bergen)
Rørleggernes Forening (Trondheim)
Snekker og Tømmermennenes Forening (Trondheim)
Stein- Jord- og Cementarbeidernes Forening, Trondheim
Tromsø Bygningsarbeiderforening
Tømrer og Byggfagforeningen (Oslo)
Tømrernes Fagforening (Bergen)
Østfold Fagforening, Fellesforbundet avd. 026
Øvre Telemark Fagforening, Fellesforbundet avd. 710
Unionen Fagforening (Bergen)

Hilsen Redaksjonen:

Helge Breistein, LK tømmer, Byggfag Drammen-Bærum
Ingjald Gaare, LK mur, Mursvennernes Fagforening, Trondheim

Åge Johannessen, LK rørlegger, Rørleggernes Forening, Oslo
Jan Rune Brovoll, LK maler, Malernes Forening, Trondheim
Petter Vellesen, LK betongfag, Oslo Bygningsarbeiderforening

To veier for byggebransjen

I alle land utgjør byggenæringen en viktig del – på mange måter grunnmuren - i landets økonomi. Hvordan byggenæringen utvikler seg vil altså være avgjørende for hvordan den nasjonale økonomien utvikler seg. Nettopp siden byggeindustrien er en av de få næringer som finnes i absolutt alle land går det an å sammenligne dem og finne utviklingsstrekk. De siste 20–30 år har det vært to trender som det ser ut til at de enkelte lands byggenæring utvikler seg etter.

I den ene trenden fokuserer man på lave kostnader, både på arbeidskraft, utvikling og teknologi. Dette fører til en næring preget av en dårlig utdannet og lavtlønnet arbeidsstokk, lav produktivitet og dårlig kvalitet på produktene. I Storbritannia, som har lagt inn på denne utviklingsveien foregår det nå så godt som ingen yrkesopplæring, det finnes ikke landsomfattende tariffavtaler og under 40 % av bygningsarbeiderne er uten fast ansettelse. Lønna har sunket, arbeidstida har økt og fagforeningene er maktesløse. Entreprenørene satser lite på investeringer og utvikling av ny teknologi eller økt produktivitet. En slik utvikling er den beste grobunn for sosial dumping.

I land som Tyskland, Nederland og de skandinaviske landene har den andre trenden hittil vært dominerende. Her har vi tradisjonelt hatt bygningsarbeidere med

høy kompetanse og høy lønn og fagforeningene har stått sterkt. Lønnsdannelsen har skjedd gjennom kollektive forhandlinger og organisasjonsgraden har vært høy. Byggenæringen i disse landene har hatt god produktivitet og man har ligget i forkant av den teknologiske utviklinga. Dette har ført til at man kan levere byggverk med god kvalitet og at byggeindustrien har relativt god anseelse.

De siste årene har vi imidlertid sett at stadig flere land forlater denne veien og beveger seg i en uønsket retning. Vi har ingen garanti for at ikke Norge også vil slå inn på en slik kurs. Tendensene har vi sett i mange år allerede med sterkt økende bruk av innleie, manglende satsing på lærlinger og økt fokus på byggekostnader og ikke på produktivitet. Mange entreprenører ser ut til å satse på at det er profesjonelle innkjøpere som skal skape overskuddet ved å velge billigste løsning på alt fra arbeidskraft til materialer og utstyr. Det er dette mange kaller «modernisering».

Bygningsarbeiderne har ingen interesse av en slik utvikling. Tvert i mot vil den bryte med alt vi står for og føre til lavere lønn, usikker jobb, lavere utdanning, helsefare og sosial usikkerhet. Vi har interesse av at verdiene skal skapes av profesjonelle bygningsarbeidere med høy produktivitet i et godt og stabilt arbeids-

miljø.

Det er ikke tilfeldigheter som avgjør hvilken vei vi skal slå inn på. Tvert i mot avgjøres retningen ved bevisste valg. Noen av disse veivalgene gjøres av de politiske myndighetene: Skal vi fortsatt satse på allmenngjøring og solidaransvar? Skal vi fleksibilisere ansettelsesforhold og arbeidstidsordninger enda mer, eller skal vi stramme inn? Hvordan skal den framtidige fagopplæringa være? Slike spørsmål kan avgjøres med stemmeseddelen.

Men hvilke veivalg arbeidsgiverne gjør er kanskje enda viktigere. Vil de være med på å bedre produktiviteten ved å videreutvikle akkordtariffene? Vil de jevne ut lønnsforskjellene ved å øke minstelønna? Vil de satse på lærlinger og etter- og videreutdanning? Vil de ha faste ansatte? Bygningsarbeiderne vil i hvert fall stille krav som går i denne retningen og om nødvendig kjempe for dem. Tariffoppgjøret 2010 kan bli et veiskille for norsk byggebransje.

Helge Breistein
Åge Johannessen
Ingjald Gaare
Jan Rune Brovoll
Petter Vellesen

Fellesforbundets frist for innsending av tariff-forslag fra avdelingene er 13. oktober. Forbundets bransjekonferanse er 6.–8. november.

«85% ER DET VIKTIGSTE KRAVET»

Ivar S. Moe A/S er et murmesterfirma med ca 25 ansatte i Trondheim. Det er 100% organisering og relativt hyppig bruk av akkord. Jeg drar på besøk til 4 av de ansatte på Gråkallen utafor Trondheim, der de driver med rivningsarbeid i en gammel militærleir som skal tas i bruk som skole.

Jeg treffer murene Terje Michaelsen, Frank Thonstad og Robin Sørvik, og mularbeideren Yuksel Senkul, og starter med å spørre om arbeidssituasjonen.

«Det ser nok litt mørkt ut akkurat nå. Flere jobber nærmer seg slutten, og det er litt for få nye. Det har vært mye småjobber med riving og oppussing, sånn som denne jobben. Men det har foreløpig ikke vært snakk om permisjoner eller oppsigelser.»

Har dere hatt lokale lønnsforhandlinger?

– Nei, det er liksom ikke så gunstige tider for det. Ledelsen kommer med historier om andre som har akseptert lønnsnedslag

på opptil 15 prosent «for å redde firmaet». Det blir hvertfall ikke aktuelt her. Vi har hatt en avtale om at utariffert arbeid skal betales etter satsen for overtidsgrunnlaget. Det vil i så fall bety en lønnsøkning på over 10 kr/time for mange, dersom den nye satsen skal brukes. Det blir det nok vanskelig å få gjennom. Men uansett må vi få forhandlet en ny særavtale so fort som mulig.

Hva mener dere er viktige krav til neste års tariffoppgjør? Hva

mener dere f. eks. om kravet om at minstelønna skal opp på 85% av overtidsgrunnlaget?

– Det må jo være det viktigste kravet. Det vil bety lønnsøkning for mange. Vi må kjempe mot at bygningsarbeid skal bli en lavtlønnsbransje, og det er altfor mange lavtlønte nå – både i forbindelse med arbeidsinnvandringa og som følge av krisa. I forbindelse med krisa er det også viktig at påslagene på akkordtariffen indeks-reguleres. Under krisa

på 90-tallet ble murertariffen hengende etter og lå til slutt 17% etter indeksen for lønningene, minnes Terje Michaelsen. «Jeg ønsker ei lønn for utariffert arbeid på 220 kr/time, sier Robin Sørvik. Det er mange som sjelden kommer på akkordarbeid, mens andre jobber akkord nesten hele året. Det fører til lønnsforskjeller på omtrent 150 000 for murere i samme firma, og det er ikke sunt for samholdet.

Hev minste-lønnssatsene!

- Viktigst for neste års oppgjør er å få hevet minstelønnssatsene, og helst få koblet dem til 85% av gjennomsnittet, det vil si 85% av satsen for overtid og helligdagsgodtgjørelse, sier Håkon Straume, tømmer i JM Byggholt.

– Dette er viktig både for å få dratt opp lønna til de dårligst betalte, les østeuropeere og en og annen fra de mest grisgrendte strøka innenfor. Dessuten er det viktig å sikre et anstendig gulv nivå for hvor lavt lønna skal kunne senkes.

Videre er det fortsatt mulig å forbedre tekstene som går på omfangsbestemmelsene og tiltak mot sosial dumping. Det er også forbedringsmuligheter på bestemmelsene om korte velferdspermisjoner.

Hva vil finanskrisa bety for lønnsoppgjøret?

Nå er finanskrisa – som for lengst har utvikla seg til ei generell økonomisk krise – ett år gammel. Her i Norge begynner mange å tro at den snart er over, vi har da sluppet ganske billig fra det? Sant nok, rentesenkning, tiltakspakker og solid økonomi har gjort Norge til et av landene som har sluppet lettest fra det. Men fortsatt sliter bygg og anlegg og deler av eksportindustrien.

Men internasjonalt er bildet annerledes. Mange land i øst-europa opplever rekordhøye ledighetstall. I disse landene er det nesten ikke fungerende velferdsordninger, så mange kom-

mer i en desperat situasjon. Det samme gjelder også USA, der over 30 millioner arbeidsledige lever av matkuponger.

Disse tilstandene legger grunnlaget for et stormløp mot lønns og arbeidsvilkår. Og det har da også skjedd. I det ene landet etter det andre rapporteres det om kraftige lønnsnedslag, svekket stillingsvern og dårligere rettigheter i det hele tatt.

Det er blåøyd å tro at Norge ikke vil bli påvirket av denne ofensiven som følger i kjølvannet av krisa. Den norske konkurranseevnen vil svekkes når arbeids-

krafta i andre land blir billigere. NHOs prinsipielle standpunkt har i lang tid vært å svekke stillingsvern, mer fleksibel arbeidstid uten overtidsbetaling, mer bruk av innleie og prosjektansettelser, svekkelse av eller helst å fjerne de landsomfattende tariffavtalene – og mer i samme retning. Disse kravene vil helt sikkert komme opp igjen nå som virkningene av krisa slår inn. Den norske fagbevegelsen vil bli stilt på en hard prøve, og det første slaget vil stå ved tariffoppgjøret til våren.

Ingjald Gaare

Hev minstelønna til 85 % nå!

I hovedoppgjørene i 2006 og 2008 var kravet om at minstelønna i tariffen skal heves til 85% av gjennomsnittslønna vært et av hovedkravene fra de fleste foreningene med medlemmer som jobber etter byggfagoverenskomsten. Hvordan gikk det?

I 2006 ble det sagt at kravet stod i motstrid til frontfagsmodellen, og endagsstreiken for entreprenørtariffen for tømmerfaget fikk hovedfokus. I 2008 var det et samordnet oppgjør med hovedvekt på AFP og bare mindre forbundsvis tilpasninger.

Foran tariffoppgjøret i 2010 er kravet mer aktuelt enn noen gang. Her følger tre viktige grunner til det:

1. Som det fremgår av tabellen, har minstelønna aldri vært så lav i forhold til overtidsgrunnlaget som nå. Dette er en negativ utvikling mot større lønnsforskjeller i bransjen som på sikt kan underminere den interne solidariteten og true kollektivavtalens betydning som norm for lønnsdannelsen.
2. Gjennom allmenngjøringa vil minstelønna også gjelde for

arbeidsinnvandrere, ansatte i bemanningsbyråer og uorganiserte bygningsarbeidere. På den måten vil en minstelønn på 85% være et forsterket vern mot sosial dumping.

3. Ei minstelønn som er til å leve av vil være en garanti for et akseptabelt lønnsnivå i nedgangstider, og det vil bety et lønnsloft for de dårligst stilte.

Forslag til ny tekst i overenskomsten:

- For fagarbeider gjelder en garantert minstefortjeneste på 85% av grunnlaget for bereg-

ning av overtid i § 2-8

- For arbeidstakere uten fag- eller svennebrev med minst ett års bransjeerfaring gjelder en garantert minstefortjeneste på 77% av overtidsgrunnlaget i § 2-8.
- For arbeidstakere med mindre enn ett års bransjeerfaring gjelder en garantert minstefortjeneste på 72% av overtidsgrunnlaget i § 2-8.

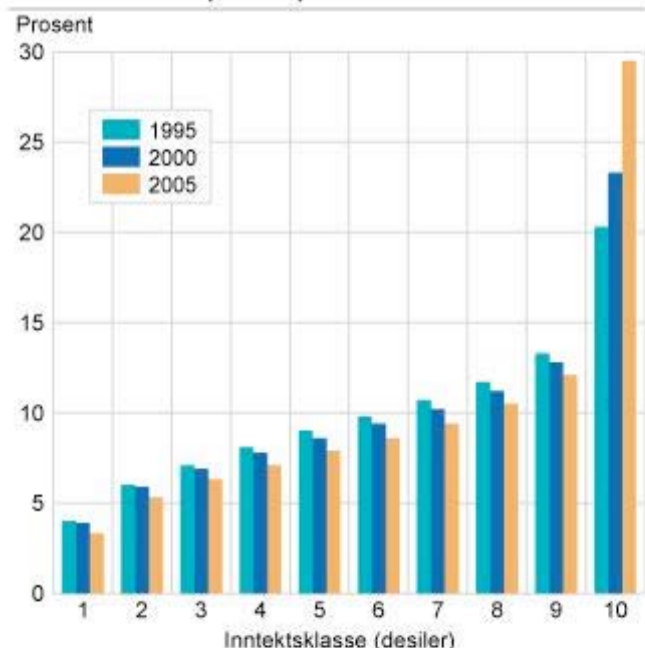
Frontfagsmodellen må ikke stå i veien for 85 %-kravet!

At eksportindustriens konkurransevne skal være bestemmende for lønnsnivået i hele næringslivet vil føre til svekket kjøpekraft i hjemmemarkedet. Dette vil kunne føre til økt arbeidsledighet og forsterke krisa. På samme måte som regjeringa nå legger handlingsregelen til side, må det også være mulig å fravike frontfagsmodellen for å opprettholde reallønna, heve de lavtlønte og holde ved like etterspørselen i hjemmemarkedet. På dette grunnlaget er kravet om å heve minstelønna til 85% både realistisk og ansvarlig.

Ingjald Gaare

Andelen av totalinntekten som disponeres av ulike inntektsklasser (desiler)¹

¹ Med desiler menes at befolkningen er delt inn i ti like store inntektsklasser etter størrelsen på inntekt per forbruksenhet. EU-skala. Negative beløp er satt lik null.

Kilde: Inntektsstatistikk for husholdninger. Statistisk sentralbyrå.

Lærdommer fra bankkrisa (1988-95)

Den forrige gangen vi hadde en omfattende økonomisk krise var den såkalte bankkrisa tidlig på 90-tallet. De viktigste virkemidlene mot krisa fant man hos den amerikanske liberalistiske økonomen Milton Friedman. Han innførte begrepet «likevektsledighet» som ble definert til 3,5 4 %.

Hensikten var at denne skulle disiplinere arbeiderne fra å kreve

for store lønnsøkninger. LO fulgte opp med moderasjonslinja som senere ble omdøpt til Solidaritetsalternativet. På det meste steg ledigheten til 180 000, og 50 000 arbeidsplasser forsvant i bygningsbransjen i løpet av de årene krisa varte. Samtidig opplevde vi et stormløp mot lønnsnivå og faglige rettigheter på den enkelte bedrift.

Og med trusselen om arbeids-

ledighet hengende over seg var det mange som godtok ellers uakseptable vilkår: Ansienniteten ble fraveket. Overtidsbetaling og reise penger ble droppet, mange ble nektet å bruke akkord. Dette kunne føre til lønnsreduksjoner på mellom 50 og 100 tusen på årsbasis for enkelte.

Ingjald Gaare

I denne tabellen ser vi en av virkningene av moderasjonslinja fra 90-tallet. Den eneste gruppen som har økt sin andel av inntektene i samfunnet (fra ca 20 til ca 30 % av de totale inntektene) er de 10 prosentene som tjener mest. Alle andre grupper har gått ned, relativt sett.

Riv ut!

Heng opp på brakka og arbeidsplassen!

**Bygningsarbeiderne krever
et skikkelig løft!
Minstelønna må opp til**

85%

Minstelønna sakkjer akterut.

**Ved å heve den til 85% av
gjennomsnittslønna vil vi**

- **Heve lønna til de dårligst betalte**
- **Få en akseptabel garantilønn også
i krisetider**
- **Få sterkere vern mot sosial dumping**

Riv ut!

Heng opp på brakka og arbeidsplassen!

Tenk **nytt rundt** lønnssystemet

Det er ingen tvil om at bygningsarbeiderne i Norge tradisjonelt har hatt høy produktivitet og at norske entreprenører produserer effektivt i forhold til mange andre land. Det er heller ingen tvil om at akkordlønnssystemets sterke stilling har vært kraftig medvirkende til dette. Ved at vi har hatt et produktivitetssystem som landsomfattende lønnsystem i over 50 år har vi ikke bare sørget for å ha fokus på en høy produksjon, men også sikret at bygningsarbeidet her til lands har vært relativt høyt lønnet, også dette i motsetning til de fleste andre land.

Til tross for dette er det heller ingen tvil om at bruken av de landsomfattende akkordtariffene er blitt gradvis svekket. Det er mange årsaker til dette: Endrede produksjonsmetoder er en grunn.

At systemet har blitt ansett som komplisert og dyrt en annen. Det har nok også vært en vegring for å jobbe på prestasjonslønn. Vi skal ikke drøfte alle problemstillingene rundt dette her, men det er et faktum at samtidig som at akkordtariffene har mista posisjon har det dukket opp tariffstridige prestasjonslønnssystemer som erstatning.

Denne utviklinga har kunnet skje fordi vi har hatt oppgangstider i byggebransjen. Lokalt har man kunnet oppnå like gode – om ikke bedre – lønninger uten å bruke akkordtariffene. Dermed har forbundets innflytelse på lønnsfastsettelsen blitt mindre. Baksida på medaljen viser seg nå i et trangere marked. De lokalt avtalte systemene har ikke hatt avtalemessig forankring og har blitt pressa nedover. For mange

arbeidsgivere har dette vært en bevisst strategi: Ved å være romslig på prisene i oppgangstider har de kjøpt seg ut av akkordtariffene og redusert fagforeningenes betydning. Dermed har det blitt lettere for dem å sette ned lønningene i krisetida.

Denne utviklingen har pågått i lengre tid, og har selvsagt blitt sett på med skepsis, både fra Fellesforbundet, fagforeningene og målekantorene. I tariffoppgjøret 2004 prøvde man å bremse denne utviklingen ved å innføre § 2-6.3 (Lokalt avtalte lønnsystemer uten organisasjonsmessig godkjenning) i Fellesoverenskomsten. Dette var et forsøk på å sikre et minimumsregelverk rundt de lokale prestasjonslønnssystemene samtidig som man ville gi de bedriftstillitsvalgte større innflytelse. Dette har ikke

vært særlig vellykket. Paragrafen brukes i svært liten grad, og har ikke bidratt til å løse problemet.

Det er derfor på tide å tenke nytt rundt denne problemstillingen dersom vi ikke skal bli satt helt på sidelinja. I neste års tariffoppgjør må vi få til ordninger som beskytter arbeidernes minsterettigheter, uansett lønnsystem, som gir de tillitsvalgte forhandlingsrett og som sikrer målekantorenes plass som kontrollinstans og ivaretar deres økonomi. Dette kan gjøres ved at:

- Det gis adgang til å avtale fast timelønn i alle fag
- Det lokalt kan avtales prestasjonslønnssystemer som avviker fra akkordtariffene så fremt de ikke gir lavere fortjeneste
- Fellesoverenskomstens § 4 re-

digeres slik at den gjelder alle produktivitetssystemer, også de lokalt avtalte

- Målekantorene gis målerett også på lokale systemer
- Det betales målegebyr overalt hvor målekantorene foretar en oppmåling

Dette er ikke problemfritt. En slik omlegging vil stille store krav til lokale tillitsvalgte, målekantorer og fagforeninger og ikke minst må vi forhindre at vedlikeholdet av de sentrale tariffene ikke blir neglisjert. Men på den annen side vil det sikre prestasjonslønnssystemets plass i overenskomsten. Det er vi nødt til å få til hvis ikke bygningsarbeidet skal bli et lavtlønnsyrke også i Norge.

Petter Velleesen

Medlemmene streiket for tømmererfaget i 2006. Foto: Magasinet for fagorganiserte.

Ny akkordtariff for tømmererfaget??

Også i forrige tariffavis, ved inngangen til tariffoppgjøret 2008, skrev jeg om og etterlyste den nye tømmererfaget som medlemmene streiket for i 2006. I følge uttalelsene den gang, var denne nå i havn. Tariffen hadde da vært en del av de siste 3-4 tariffoppgjør uten resultat.

Fremdeles har ingen av brukerne sett den. Det er et nederlag at partene ikke har kommet til enighet om en så viktig tariff, som er en av motorene i hele ak-

kord lønnsystemet vårt.

Det er og lønnen til våre medlemmer.

BNL og Fellesforbundet, kan ikke lenger holde våre medlemmer for narr i denne viktige saken. De må snarest innta forhandlingsbordet. Ledelsen i de to organisasjonene, må sørge for at forhandlerne snarest kommer sammen og legger til rette for ett godt forhandlingsklima, felles forståelse og vilje til å finne løsninger.

Det er og mulig at vi med dagens forhandlingsutvalg, ikke kommer videre og da må partene finne nye forhandlere.

Om ikke denne tvisten nå omgående finner sin løsning, så tror jeg for min del at det ikke blir noen ny tariff. Tømmererfaget vi da sakte men sikkert, sakke kraftig akterut i sin lønnsutvikling.

Helge Breistein
Byggfag Drammen – Bærum
Avd. 614 Fellesforbundet

Sosial dumping må bekjempast!

Lars Mamen er tømmerer hos Bøhmer/Backegruppen.

Kva forventningar har du til tariffoppgjøret?

Sosial dumping er eit stort problem, og i Drammen har det fått tragiske utfall med dødsbrannen på Gulslogen 2008. Det er difor viktig at fagrørsla får betre regelverk for å bekjempe sosial dumping. I FOB §1-2 heiter det at «Bedriftens ledelse skal på forlangende godtgjøre ovenfor de tillitsvalgte at innleid arbeidskraft og underentreprenører har ordnede lønns- og arbeidsvilkår.» Ordet «godtgjøre» er i denne samanhengen svakt, her bør det komma inn «bevisse» eller «dokumentere».

Det er ei aukande frustrasjon over at entreprenørakkorden ikkje kjem, til tross for at det er arbeida med denne i mange år. Vi forventar at det vert sett press på for å få denne ferdig i år.

85% kravet og ISO fagene

Blir 85% kravet reist fra klubber og foreninger med full tyngde, kan forbundet reise kravet mot BNL i full forvisning om at dette er et streikekrav, og det har oppslutning fra medlemmene på alle områder av overenskomsten.

Det er om lag 23000 medlemmer som arbeider på byggfagoverenskomsten, og for de fleste handler hverdagen om bygg, enten man er forskaler, tømrer eller maler. Men vi har også om lag 4000 medlemmer, en ikke ubetydelig gruppe, som i all hovedsak har sitt arbeidsforhold offshore, på store anlegg og på offshoreverftene. De består av isolatører, stilasbyggere og overflatebehandlere, ofte forkortet til ISO fagene.

ISO fagene kjennetegnes mellom annet av at lønns- og arbeidsvilkår nærmest er identisk med overenskomstens minstevilkår. Man kan jo undres hvorfor det er slik, når disse medlemmene stort sett jobber i Norges mest lønnsomme industri. Industrien som finansierer både pensjoner og velferdsgoder, og ellers ikke er kjent for å ha ringe lønns- og arbeidsvilkår.

En forklaring er oljeselskaperne og de store oppdragsgivernes kontrakt- og anbudspolitik. De fleste store jobbene blir ikke beskrevet i mengder, kvadratmeter og kubikk, slik at interesserte tilbydere kan regne en pris, og deretter utføre jobben med egen kompetanse og tjene penger på sin evne til effektivitet og planlegging. Nei, i denne bransjen er det langt mer vanlig at det gis estimater med antall timeverk, som det skal regnes på. Med andre ord, det regnes på hvor lavt timelønna kan legges for de enkelte disiplinene. I tillegg er det ofte langvarige kontrakter. Spørsmå-

85%-kravet er et streikekrav! Foto: Magasinet for fagorganiserte.

let for kalkulatøren da blir, hva er timelønna, og hvor finnes billige kjeldresser.

Som for alle andre på Fob, gjelder selvsagt § 2- 7 om lokale forhandlinger for ISO fagene og. Men med ovennevnte rammevilkår, er det ikke vanskelig å forestille seg hva bedriften sier når de tillitsvalgte krever et lokalt løft. Ikke er det konkurranseev-

ne, og ikke er det fremtidsutsikter. Det har opp gjennom årene vært tenkt, både fra forbund, foreninger og ikke minst denne gruppen av klubber selv, forskjellige strategier for å komme ut av denne hengemyra. Det eneste som er helt klart, er at med de nåværende rammevilkår, må bransjen løftes i flokk, skal de komme noen vei.

Foreningene og klubbene på Fob har i flere oppgjør diskutert 85% kravet. I ISO fagene ville et sånt tiltak ikke løst alle problemer, men helt klart gjort hverdagen bedre for mange. Og det er kanskje det beste med hele kravet. For mens mange krav på overenskomsten ofte gjelder bestemte grupper, har 85% kravet full oppslutning over hele bred-

den av overenskomsten. Blir 85% kravet reist fra klubber og foreninger med full tyngde, kan forbundet reise kravet mot BNL i full forvisning om at dette er et streikekrav, og det har oppslutning fra medlemmene på alle områder av overenskomsten.

Roger Pilskog

Fellesoverenskomsten for byggfag må omfatte organiserte bemanningsforetak i byggenæringa

Etter snart ett år med forhandlinger er NHO og LO omtrent like langt unna en overenskomst for bemanningsforetak som da forhandlingene starta i oktober 2008. I mellomtida nektes bygningsarbeidere i bemanningsforetak tilslutta NHO en helt elementær rett til tariffavtalens lønns- og arbeidsvilkår.

I 2008 arbeidet nærmere 100 000 arbeidstakere som ansatte i bemanningsforetak. Av dem var omkring 18 000 utleid til bygg- og anleggsnæringa. Av et stort antall bemanningsforetak som betjener byggenæringa med utleid arbeidskraft, har Fellesforbundet i dag tariffavtale bare med ADECCO Norge AS avdeling bygg, samt noen mindre

uorganiserte bemanningsforetak.

Tariffavtalen i ADECCO kom i stand i juni 2006. NHO og Servicebedriftenes Landsforening motsatte seg først tariffavtale, men gikk til slutt med på avtalen etter langvarig og sterkt press og med et uttrykkelig forbehold om at «bruken av Byggfagoverenskomsten er en midlertidigløsning og opphører når en eventuell overenskomst for bemanningsbransjen foreligger».

Helt sida innleie av arbeidstakere ble tillatt i 2000, har LO forsøkt å få i stand tariffavtale i bemanningsforetak som er medlemmer av NHO. NHO har, med unntak av i ADECCO bygg, konsekvent nektet tariffavtale i organiserte bemanningsforetak.

I mai 2007 ble LO og NHO enig om å be den faste tvistenemnda ta stilling til om eksisterende tariffavtaler mellom NHO og LO var anvendbare på bemanningsforetak, eller om bemanningsforetakene var et såkalt «tariffomt rom», der det måtte etableres en ny overenskomst.

Tvistenemnda fastslo i januar 2008 at ingen eksisterende overenskomster mellom NHO og LO er anvendbare på bemanningsforetak. Bemanningsforetakene er etter det et «tariffomt rom».

LO vedtok i juni 2008 å innlede forhandlinger med NHO om å etablere en ny overenskomst for bemanningsforetak. Forhandlingene ble innledet høsten 2008. I juli 2009 er vi like langt unna en

sånn overenskomst som da forhandlingene starta for snart et år sida.

Arbeidstakere i bemanningsforetak må ha samme rett til tariffavtalens lønns- og arbeidsvilkår som arbeidstakere i ordinære virksomheter.

I byggebransjen bør Fellesoverenskomsten for byggfag (FOB), uansett utfallet av forhandlingene om en egen overenskomst for bemanningsforetak, være enerådende som tariffavtale. Eventuelle arbeidsvilkår som gjelder særskilt for ansatte i bemanningsforetak kan reguleres av FOB.

FOB bør i tariffoppgjøret i 2010 få et tillegg i omfangsbestemmelsen som sikrer arbeidere i

bemanningsforetak i byggebransjen samme rett som andre bygningsarbeidere til å arbeide på overenskomsten:

Denne tariffavtale omfatter alt bygningsarbeid som tariffbundne medlemmer av NHO har eller får til utførelse i hele landet, også offshorearbeid i henhold til offshoreavtalen, bilag 16, herunder alt bygningsarbeid som utføres av arbeidstakere som er ansatt i bemanningsforetak som er tariffbundne medlemmer av NHO.

Kjell Skjærvø

Ei lønn å leve av!

Ernestas Liobikas jobber som grunnarbeider i det norsk-litauiske firmaet Norvedas.

Når vi møter han er han akkurat ferdig med rivningsarbeider i Regjeringskvartalet, som skal utvides med et nytt bygg. Ernestas jobba som betongarbeider i Litauen, men bestemte seg for to år siden å prøve lykken i Norge. Det er han glad for nå. For selv om den første arbeidsgiveren hans viste seg å være av det slaget man trenger LOs juridiske avdeling for å få ut lønna fra, har han etter hvert fått seg et ålreit liv i Norge.

Kona har også flyttet over, og for et år siden fikk de en datter. De leier nå leilighet i Oslo, og følger med gru utviklinga i hjemlandet. «Arbeidsløsheten er nå på over 10 prosent, og mange sitter i gjeldsfella,» forteller Ernestas. «Men hva er myndighetenes svar på krisa? Å sette ned minstelønna, som er på 2000 kroner måneden!»

I Norge er lønna vesentlig høyere enn som så – men det er kostnadene også. Ernestas har 140 kroner timen, og må jobbe mye overtid for å få det til å gå rundt. Det samme må mange av hans landsmenn som har kommet hit for å jobbe; det er ikke mange som har ei lønn over tariffens minstebestemmelser. «Den allmenngjorte minstelønna er veldig viktig. Uten den hadde det vært vanskelig for Fellesforbundet å organisere blant utenlandske arbeidere. Men den burde bli ei lønn man kan leve av, uten å måtte jobbe overtid flere ganger i uka!»

Annonse:

NHO ØNSKER SOSIAL DUMPING

Vi vil gjøre oppmerksom på at arbeidsgiverforeningen NHO er for sosial dumping. Dette fordi NHO:

- Er imot tiltak som kan kontrollere leievirksomheten og er imot faste heltidsansatte i leiefirmaene.
- Går imot økte rettigheter til tillitsvalgte som kan avsløre kjeltringer i byggebransjen.
- Er imot forslag i tariffavtalene som kan motvirke sosial dumping.
- Er imot regjeringas vedtak om solidaransvar som gir produksjonsbedrifter et medansvar for ubetalt lønn, overtid og feriepenger ved innleie og bortsetting av arbeid.
- Motsetter seg allmenngjøring av tariffavtaler, det viktigste redskapet for å sikre utenlandske arbeidere ei lønn de kan leve av.
- Støtter rettssak mot lovlig allmenngjøringsvedtak innen skipsverft, i et forsøk på å bruke EØS-avtalen for å fremme sosial dumping.
- Ønsker fri import av tjenester slik at arbeidsgiverne får rett til bruk og kast av utenlandske bygningsarbeidere.
- Motarbeider tariffbestemmelser om indeksregulering av akkordtariffene slik at dette må avgjøres ved oppmannsavgjørelser (riksmeklingsmann).
- «Er det sosial dumping å betale en arbeidstaker f. eks. kr 90,- når lønnen i hjemlandet ligger på ca kr 20,-?» – Nina Melsom, NHO.

Vi vil advare mot konsekvensene:

Mer svartarbeid, manglende skatteinntekter som kan finansiere offentlig velferd, flere useriøse bedrifter, flere klager på utført byggearbeid, flere arbeidsulykker og økt konkurransevridning – kort sagt det motsatte av bedrifter som satser på kvalitet, egne ansatte, fagopplæring og rasjonell produksjon.

NHO har med sitt arbeid FOR sosial dumping i realiteten et ønske om å undergrave tariffavtalene og den norske modellen.

Denne annonsen er betalt av en rekke bygningsarbeiderforeninger fra hele landet.